הכל מודים. מע"פ שנחלקו בכוכר שלמזו דס לי מקיזין לו לין מקיזין להוי מטיל מוס בצבע מוס ומיכא למען לשרי להקיזו ולעשות בו מוס מודין הס בממחך מנחה אחר ממחך שכל עשיותיה של מנחה נאמרו בחימור: **דכתיב לא תאפה חמץ לא תעשה חמץ.** לפייה בכלל היתה ולמה יצאת להקיש אליה מה לפייה מיוחדת שהיא מעשה וחייבין עליה בפני עלמה כו'[מ] והכל מודיס שאם לשה הרשעון בחימוץ ואפ השני ועירבה בחימוץ והשלישי לפאתה כולס חייבין: **כורש.** שאינו נותקן לגמרי אלא מותכן ומלויין בכיס: **אלא נזקן.** שפסק מלידה: **ותא שמע ר' יוחנן.** בפרק מי שאחזו בסנסת גיטין: **הן הן החזירוני לנערותי.** הרפואות האמורות שס למי שאינו בריא בתשמיש ואמר ר' יוחנן לאחר שזקנתי החזירוני אותן רפואות לנערותי לתשמיש אלמא זקן מוליד: **אלא נאמר.** שאינה מצוה בפריה ורביה כדאמרי' בייבמות[ס] פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה[ס] אין דרכה של אשה לכבש ואין דרכה של אשה לכבש: **מתני' מטעל דדרכו.** מלטלו ופטו במומר: **לא יסוך בהן יין וחומץ.** דאין לאדם סך אותו אלא לרפואה: **אבל לא שמן ורד.** לפי שדמיו יקרין ואינו מצוי ומוכחת מילתא לרפואה: **עגיל:** **שכן דרכן לסוך בחול.** אלא לרפואה: **גמ' קיוסא.** יין שלא נתבשל כל צרכו בענביו קשה לשיעים: **ניחא מכה מרפי.** לומה הצבר והשיעים נרפיים לחוקין זה מזה דשייליי"ר מתחלגות: **לא יגמע ופולט.** למוכח לרפואה היא: **לפני טיהול.** לפני אכילה מותר שדרכן היה לטבול במומץ בכל יום והרואה לומר זהו טיהולו ולאחר טיהול אסור שכבר טעד ונטל כל צרכו: **ונימא מדלפני טיהול שרי הו.** דאין לך שאסור למקלא השבת ומותר למקלאו להא שמעינן לרבא בפרק י"ט במסכת בילה [יח.] דאמר רבי יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. ותוב אבל מטבל במיני תרגימא, ר' יצחק מטבל בירקי. תניא נמי הכי השמש מטבל בבני מעיים, וטעמא מאי שהחומץ קודם אכילה אינו מרפא אבל לאחר אכילה מרפא. ומפורש בתלמוד א"י מודים חכמים לר' במגמע חומץ של תרומה אחר טיבולו שמשלם קרן וחומש, שהחומץ מיישב את הנפש. ודברי ר' [וחכמים] מפורשין ביומ"כ. **ואקשינן** לרבא והא מדלפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, דשמעינן ליה לרבא דאית ליה הואיל, דגרסינן בי"ט פרק [ב'] התנן מטבילין כלים מלפני השבת, כ"ע מיהת כלים בשבת לא מ"ט, וכל חד אמר טעמא. רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. ואקשינן אי הכי אדם נמי. ושנינן אדם נראה כמיקר. ומהורינן בימות הגשמים ובמים הרעים ג"כ אית ליה אנפא שלא נראה כמתקן כלום. ואקשינן התינח בשבת, ביומ"כ מי שרי ברחיצה דאמרת נראה מיקר. אמר רבא הואיל ואישתרי טבילה בשבת אשתרי נמי ביומ"כ. הכא נמי לימא רבא הואיל ולפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי. וקמה קשיא זו על רבא. **ושנינן** הדר ביה רבא ואמר בין לפני טיבול בין לאחר טיבול שרי, ומוקים לה למתניתין דראבי דאמר לא יגמע ויפלוט תנן אבל לגמע ולבלוע שרי. **ואקשינן** ממאי דס[מ]תאי דטיבול הדר ביה, דילמא מטבילה דיומ"כ הדר ביה ואמר אין טובלין. ושנינן לא, דהא תניא בהדיא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביומ"כ, אלמא אמרינן הואיל והתורה טבילה בשבת התורה נמי ביומ"כ. וכך פירשוני שמועה זו ביום טוב. **החושש (בשיניו) [במתניו] לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא שמן ולא שמן ורודים כו'.** שמעינן מינה דבני מלכים דרגילי בסיכת שמן ורוד בחול, לא מסי להו בשבת, והוא חשוב להן [כמו שמן זית לשאר בני אדם ולפיכך מותר. אבל מי שאין דרכו לסוך בחול שמן ורוד, והן שאר בני אדם] לפיכך בשבת אסור. הלכך בני מלכים דשכיח להו ורגילי ביה לא מסי להו ושרי, אבל שאר בני אדם דלא שכיח להו ולא רגילי ביה מסי לפיכך אסור. [ור"] שמעון אומר כל ישראל בני מלכים, כלומר כל ישראל מותרין בשמן ורוד. אמר רב הלכה כר"ש. **ודייקינן** דרבי שמעון

[א] הכל מודים בחמץ אחר מחמץ שהוא חייב שנאמר [1] לא תאפה חמץ [2] לא תעשה חמץ [3] במסרם אחר מסרם שהוא חייב שנאמר [3] ומעוך וכתות ונתוק וכרות אם על כרות חייב על נתוק לא כל שכן אלא להביא נותק אחר כורת שהוא חייב ואלא בזקן [ב] והאמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי אלא [ג] באשה [ג] ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר [4] ויברך אותם אלהים ויאמר להם פרו ורבו מאי איכא למימר בזקינה אי נמי בעקרה: **מתני'** [ד] החושש בשיניו לא [ה] יגמע בהן את החומץ אבל ממטל הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא [ו] החושש במתניו לא יסוך [ו] יין וחומץ אבל [ז] סך הוא את השמן ולא שמן וורד [ח] בני מלכים סכין שמן ורד על מכותיהן שכן דרכן לסוך בחול [ט] ר"ש אומר כל ישראל בני מלכים הם: **גמ'** רמי ליה רב אחא אריכא דהוא רב אחא בר פפא לר' אבהו תנן החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ למימרא דחומץ מעלי לשינים והכתיב [5] כחומץ לשינים וכעשן לעינים לא קשיא הא בקיוהא דפרי הא בחלא ואיבעית אימא הא והא בחלא הא דאיכא מכה הא דליכא מכה איכא מכה מסי ליכא מכה מרפי: לא יגמע בהן את החומץ: [י] והתניא לא יגמע ופולט אבל מגמע ובולע אמר אביי [יא] כי תנן נמי מתני' מגמע ופולט תנן רבא אמר אפי' תימא מגמע ובולע באן לפני טיבול באן לאחר טיבול ונימא מדלפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי דשמעינן ליה לרבא דאית ליה הואיל דאמר רבא ליכא מידי דבשבת שרי וביום הכפורים אסור הואיל דבשבת שרי ביומ"כ נמי שרי הדר ביה רבא מהך ממאי דמהך הדר ביה דילמא מההיא הדר ביה לא ס"ד [יב] דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביומ"כ: החושש במתניו כו': אמר ר' אבא בר זבדא אמר רב הלכה כר' שמעון למימרא דרב כר' שמעון סבירא ליה [יג] והאמר רב שימי בר חייא משמיה דרב [יד] האי [טו] מסוכרייא דנזייתא להביא נותק אחר כורת כו'. פירש"י דכורת היינו שכורת בידים ממקום מיכורן ועדיין הס בכים ונותק הוי שנותקן מן הכים ומשליכן לאדץ קשה לר"י דבפרק על אלו מומין (בכורות דף לט:) קאמר לנתוק וכרות לא הוי מום בגלוי להא מיתנהו פי' מיתנהו בכיסם ורלשה לר"י דכרות הוי שלא נכרתו לגמרי ממקום מיכורן אלא עדיין מעורים קלת ונתוק היינו שניתקו לגמרי אלא שהם בכים: **אלא** בזקן. הכא לא שייך למיקר משום מקרא [א] אלא מהר מקרא דזקנה אלו סירוס היא [ב]: **בזקנה ובעקרה.** בזקנה נמי לא שייך בה מקרא אחר מקרא לחין שייך בה סירוס: **כי** תנן נמי מתניתין במגמע ופולט תנן. ופיפת דקתני אלא מיהת הוא אומר כלכו ס"ס דס"מ למיתני במגמע ובולע אלא מהרמא למיתני נקט: **לא** ס"ד דתניא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן. תימה מנא לן דמהא הדר ביה דילמא [ג] מטעם דמפרש התם [ד] לחין מטבילין בשבת משום דמיחזי כמתקן כלי [ד] ופרש לאסור לטבול משום גזירה שמא יעבילנו ד' אמות ברה"ר או כשאר טעמי דמפרש התם והכי טעמי לא שייכי בשאר טבילות מותר ביומ"כ אלא מעמא דהואיל לכלולהו אמולכי לא פריך התם ביומ"כ ליתסר אלא משום גזירה ומוקי ר"י אלא מסתבר להפוכי תרי מילי משום חדא דתרי מילי ניחו חדא מטעם דגרלה כמתקן וחדא דא מילתא לחין ליה הואיל ולהכי ניחא ליה טפי למימר דהדר מכן להכא ויהיו שני דבריו קיימים ות"ת ונוקי לך בריייתא דטובלין כדרכן כמ"ד טבילה בזמנה מלוה ורבא כמ"ד לאו מלוה ו"ל משום דטבילה בזמנה מלוה לא הוה שריען ליסור תיקוני מנא ופרכת כל כתבי הקדש (לקמן דף קכת.) משמע לאפי' למ"ד טבילה בזמנה לאו מלוה טובלין כדרכן כל חייבי טבילות דתניא התם ר' יוסי לומר מן המנחה ולמעלה אינו צריך לטבול[ה] משמע לאי בעי טבול לע"ג לסבירא [ו] טבילה בזמנה לאו מלוה[ו] ות"ת דתניא בפרק בתרא דיומא (פפ.) הזב והזבה ובועל נדה וטמא מת טובלין ביוה"כ טמא מת היכי טביל ומה תועלת לו אותה טבילה הא מין טבילה בלא הזאה והזאה לא לאחר יוה"כ כי היכי דלא לאחר שבעת ימים כדתמרינן בפסחים פרק אלו דברים (דף סט.) ולימא למימר שתועיל לו טבילה לעניין שיוכל להזות למאר[ז] להא תנן בסוף מסכת פרה להוז עלמו טובל בלילה ומזה ביום משמע שצריך להזות ביום טובל[ח] וי"ל לעולם אין צריך לטבול ביום הזאה[ט] והתם קמ"ל דיכול לטבול בלילה תע"ג טבילה היא כתחלת הזאה לחין הזאה בלא טבילה והזאה ביום היא ת"ק התם לייתי בטבילה לגאחר הזאה[י] כדאמר בפסחים הקדים טבילה להזאה לא עשה ולא כלום משמע לחיכא נמי טבילה לגאחר הזאה[יא]:

טובלין כדרכן בין בט' באב בין כו'. [יב] בפ"ק [ד] תמניא (דף יג.) פליג עליה ר' חנינא סגן הכהנים ואמר כדי הוא בית מלהיגו לגבל עליו טבילה אחת בשנה והלכתא כוותיה דיומא: **למימרא דרב בר"ש ס"ל.** פי' בקונטר' למימרא דרב בכולו שבת כר' שמעון בסבירא ליה ולא נראה לאסר כן הוה ליה לאקשויי מכרכי דזוזי דרב אסר בפרק קמא (דף יט:) וכמה אמוראין דמחלקין באיסורי שבת כדאמר בפרק מפנין (לקמן קכת.) במוקלה לאכילה סבר לה כר' יהודה במוקלה לטלטול כו' ונראה לר"ת דמשמע ליה לטעמא דר' שמעון בשאר משום דשרי דבר שאין מתכוין[יג] ות"ק אסר ליה לחי לחעגונ[יד] משום דזימנין לרפואה קעביד ואסר בעלמא דבר שאין מתכוין ור"ש דמקיל בעלמא[טז] קסבר נמי הכא בשאין מתכוין לרפואה[יז] והשתא אתי שפיר[יח]: **האי מסוכרייתא דנזייתא אסור להדוקה ביומא טבא.** פי' בחמיטה גיגית של שכר אסור להדוקה משום סחיטה כדפירש בקונטרס וכן פירש ר"ח אף על גב דלא לאסכון דהוה חיים לסחיטה אלא גבי מיס כדאמר בפרק ואלו קשרים (לקמן דף קיג:) גבי היה מהלך בשבת ופגע בחמת המיס דאמר לעמות במיס אתי לידי סחיטה ובפרק חבית (לקמן דף קמו.) אמר הרוחץ במי מערה ונסתפג בלוטיות לא יבישנה בידו ומפרש בגמרא משום דאתי לידי סחיטה ובפרק שואל (לקמן דף קמת.) ובריש המניח כדי יין (ביצה דף ב.) גבי הני נשי דלא מסניין ניפרוש סודרא פירוש על הכד דלמא (ג) מיסמיט במיא ואתי לידי סחיטה לגבל גבי יין לא גזרינן משום סחיטה כדאמר בפרק תולין (לקמן דף קלט:) מסננין לת היין בסודרין וטעמא

לעזי רש"י

דישילצי"ר. לחלוק.

מוסף רש"י

במחמץ אחר מחמץ. כלומר כל המסייעים במימוץ, כגון עורך אחר לחם ואופה אחר עורך טולן מייצין (מנחות נו:). במסרס אחר מסרס. לפיכך בנכסת טולין, דכתיב (ויקרא כג) ובקלקלכם לא תעשו, ופס בא אחד וכרת הבייעס והניחן תלויין בכים וצא אחר ונתקן בגמרי, מייב גס הוא (מנחות שם וכע"ז בבכורות לג:). **אם על כורח.** בממיחן תלויין (מנחות שם). **חייב.** לכתיב בתייכם ובקלקלכם לא תעשו (בכורות שם). **על נותק.** לגמרי (מנחות שם). שנתקו ומשליכו (בכורות שם). **על שניהם הוא אומר.** לאפה נמי מיפקדה לאפייס ובייס (ביצה מג: וכע"ז קדושין לה:). **לא יגמע בהן את החומץ.** לרפואה, לכל רפואה בשבת גזור בה רבנן משום שחיקת סממנין שהיא מלאכת טולן (ביצה יח: וע"ז כח.). **היכא דליכא סכנה** (ע"ז שם). **בני מלכים סכין.** בשבת ולא גזר משום שחיקת סממנין (לקמן קכה.). **שכן דרכן לסוך בחול.** בלא שום מכה, שלכך כי אינה מכה נמי לא מוכחת מילתא לרפואה עביד לינזוזו רבנן משום שחיקת סממנין (ב"מ קיג: וכע"ז לקמן קכה.). **כאן לפני טיבול.** קודם אכילה מגמע ובולע דלא מוכחת מילתא לרפואה, דסכדי מוסן מהני ליה למיכל (ביצה יח:). **כאן לאחר טיבול.** לאחר אכילה, ובולע מאכלו במוסן, דמוכחת מילתא דלאו מוסן בעי למעבד בלא משום רפואה (שם). **הדר ביה רבא מהך.** דמוסן ושנייה כאכלי, ואפ זו בטבילה דאית ליה הואיל אמר כל ישראל בני מלכים הוו (שם). דלמא מההיא הדר ביה. **בטבילה דיומ"כ, ושל** מוסן אמר בפ"מוסיפ (שם). **לא ס"ד.** למיפר בטבילה דיומ"כ (שם). **כל חייבי טבילות.** נמי ויולפת (תענית יג.). **בין בט' באב בין ביומ"כ.** ואע"פ שאסורין בכיאוה (ביצה שם). **מסוכרייא דנזייתא.** כרוך של חבית שכוכיכן פכיטופיס נעורת של פשתן ומטליאת כדי שלא יפסוס הנקב יפה (ביצה שם). **מתניתא** נקט גיגית שמוליאין הלכר לרך הנקב וסותמין אותו בגלגלי נגלים (כתובות ו.).

תורה אור השלם

1 לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם
נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשַּׁי קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת
וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י

2 כָּל הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ
לַיי לֹא תֵעָשֶׂה חָמֵץ כִּי כָל
שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ
מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיי: ויקרא ב יא

3 וּמָעוּךְ וְכָתוּת וְנָתוּק וְכָרוּת
לֹא תַקְרִיבוּ לַיי וּבְאַרְצְכֶם לֹא
תֵעָשׂוּ: ויקרא כב כד

4 וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר
לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמִלְאוּ
אֶת הָאָרֶץ וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת
הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה
הָרֹמֶשֶׂת עַל הָאָרֶץ:

בראשית א כח

5 כְּחֹמֶץ לַשִּׁנַּיִם וְכָעָשָׁן
לָעֵינָיִם כֵּן הֶעָצֵל לְשֹׁלְחָיו:
משלי י כו

הגהות הב"ח

(א) במשנה לא יסוך בהן יין: (ב) תוס' ד"ה לא ס"ד וכו' אע"ג דסכיכת ליה בטבילה: (ג) ד"ה הלי וכו' על הכד דילמא מיטמיש במיא:

רב נסים גאון

והאמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. עיקר דילה במסכת גיטין בפרק מי שאחזו קורדיקוס (דף ע) אמר אביי מי שאינו בקי בדרך ארץ ליתי תלתא בביזי קרטמי דחדיי ופרוקנינהו וניסלוק כל יומא חדא מיניייהו וניימוזג בחמרא ונישתי. אמר ר' יוחנן הן הן החזירוני לנערותי. ולר' יוחנן בן ברוקא דאמר על שניהם הוא אומר ויברך אותם אלהים. במשנת יבמות (דף פה) בסוף פרק הבא על יבמתו. סליק פרק ח' שרצים

רבינו חננאל

החושש בשיניו לא יגמע בהן את החומץ. איני והא תניא לא יגמע ויפלוט אבל מגמע ובולע, ומשני אביי כי תנן נמי מתניתין לא יגמע ויפלוט תנן. **רבא** אמר אפילו תימא מגמע ובולע, והא תניא שרי לפני טבול, כלומר קודם אכילה שרי, מתניתין דאסר לגמע ולבלוע לאחר [טיבול] והוא לאחר אכילה. ומנאי דטיבול לשון אכילה הוא, דתנן הביאו לפניו מטביל בחזרת עד שמגיע לפרפרת הפת. ותוב אבל מטבל במיני תרגימא, ר' יצחק מטבל בירקי. תניא נמי הכי השמש מטבל בבני מעים, וטעמא מאי שהחומץ קודם אכילה אינו מרפא אבל לאחר אכילה מרפא. ומפורש בתלמוד א"י מודים חכמים לר' במגמע חומץ של תרומה אחר טיבולו שמשלם קרן וחומש, שהחומץ מיישב את הנפש. ודברי ר' [וחכמים] מפורשין ביומ"כ. **ואקשינן** לרבא והא מדלפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי, דשמעינן ליה לרבא דאית ליה הואיל, דגרסינן בי"ט פרק [ב'] התנן מטבילין כלים מלפני השבת, כ"ע מיהת כלים בשבת לא מ"ט, וכל חד אמר טעמא. רבא אמר מפני שנראה כמתקן כלי. ואקשינן אי הכי אדם נמי. ושנינן אדם נראה כמיקר. ומהורינן בימות הגשמים ובמים הרעים ג"כ אית ליה אנפא שלא נראה כמתקן כלום. ואקשינן התינח בשבת, ביומ"כ מי שרי ברחיצה דאמרת נראה מיקר. אמר רבא הואיל ואישתרי טבילה בשבת אשתרי נמי ביומ"כ. הכא נמי לימא רבא הואיל ולפני טיבול שרי לאחר טיבול נמי שרי. וקמה קשיא זו על רבא. **ושנינן** הדר ביה רבא ואמר בין לפני טיבול בין לאחר טיבול שרי, ומוקים לה למתניתין דראבי דאמר לא יגמע ויפלוט תנן אבל לגמע ולבלוע שרי. **ואקשינן** ממאי דס[מ]תאי דטיבול הדר ביה, דילמא מטבילה דיומ"כ הדר ביה ואמר אין טובלין. ושנינן לא, דהא תניא בהדיא כל חייבי טבילות טובלין כדרכן בין בט' באב בין ביומ"כ, אלמא אמרינן הואיל והתורה טבילה בשבת התורה נמי ביומ"כ. וכך פירשוני שמועה זו ביום טוב. **החושש (בשיניו) [במתניו] לא יסוך יין וחומץ אבל סך הוא שמן ולא שמן ורודים כו'.** שמעינן מינה דבני מלכים דרגילי בסיכת שמן ורוד בחול, לא מסי להו בשבת, והוא חשוב להן [כמו שמן זית לשאר בני אדם ולפיכך מותר. אבל מי שאין דרכו לסוך בחול שמן ורוד, והן שאר בני אדם] לפיכך בשבת אסור. הלכך בני מלכים דשכיח להו ורגילי ביה לא מסי להו ושרי, אבל שאר בני אדם דלא שכיח להו ולא רגילי ביה מסי לפיכך אסור. [ור"] שמעון אומר כל ישראל בני מלכים, כלומר כל ישראל מותרין בשמן ורוד. אמר רב הלכה כר"ש. **ודייקינן** דרבי שמעון